

МОТИВИ

КЪМ ПРОЕКТ НА НАРЕДБА ЗА УТВЪРЖДАВАНЕ НА МЕДИЦИНСКИ СТАНДАРТ „ДЕТСКА ПСИХИАТРИЯ“

I. Причини за приемането на проекта на наредба.

Проектът на наредба е изготвен в изпълнение на чл. 6, ал. 1 от Закона за лечебните заведения, който предвижда дейността на лечебните заведения и специалистите в тях да се осъществява при спазване на медицински стандарти. Целта на тези стандарти е да гарантират качеството на медицинската помощ и защитата на правата на пациентите.

С медицинските стандарти се определят минималните задължителни изисквания към структурата, персонала и организацията на дейностите по съответната медицинска специалност. В него се включват: основна характеристика на медицинската дейност, изисквания към специалистите, които я извършват, условия за прилагане в лечебни заведения от извънболничната и болничната помощ, критерии за качество на изпълняваните дейности.

Медицинските стандарти имат ключова роля за осигуряване на единна, предвидима и контролируема практика по определена медицинска специалност. Те създават нормативна основа за ефективна организация на дейността в здравната система и са средство за предварителна оценка, последващ контрол и проверка на професионалното поведение на медицинските специалисти.

Приемането на настоящия проект е необходима стъпка към осигуряване на съвременни, качествени и безопасни медицински грижи в съответствие със законовите изисквания и добрата медицинска практика.

„Детска психиатрия“ е самостоятелна медицинска специалност, която изисква стандарт отразяващ нейната клинична специфика. Досега отделни разпоредби, отнасящи се до детската психиатрична практика, се съдържаха в стандарта по психиатрия, но те бяха крайно недостатъчни.

В Република България по последни данни осъществяват дейност 33-ма лекари с призната специалност „Детска психиатрия“. По-голямата част от тях (около 16) работят в гр. София, като останалите са ситуирани в други големи областни градове – Варна, Бургас, Пловдив, Плевен, Русе, Търговище, Разлог, Кюстендил, Ловеч.

Към настоящия момент 10 специализанти се обучават за придобиване на специалност „Детска психиатрия“, а през последните 2 години специалност по „Детска психиатрия“ са придобили 4-ма лекари.

От гореизложеното е видно, че в България се наблюдава дефицит в обслужването на пациентите обект на детската психиатрия, свързан както с недостатъчен капацитет на материалната база, така и с недостатъчния брой на специалистите лекари с призната специалност „Детска психиатрия“. Недостигът на детски психиатри и структури по „Детска психиатрия“ е проблем не само за България, но и за повечето развити европейски страни. Наблюдава се също така и неравномерно териториално разпределение на тези услуги. По-голямата част са съсредоточени в големите градове и по-богатите региони, като особен недостиг се отчита в южните региони на страната.

„Детската психиатрия“ е медицинска специалност с обект диагноза, лечение и превенция на психичните разстройства при лица на възраст от 0 до 18 години. Детската психиатрия има висока обществена значимост. Голяма част от психичните разстройства при възрастните имат ранни симптоми и специфични характеристики още в детска възраст. Своевременното им идентифициране и лечение е свързано с превенция на социалната маргинализация, риска от насилие, суицидният риск и е част от превенцията на злоупотребата и зависимостта от психоактивни вещества и на тежките психични разстройства.

Психичните разстройства в детска възраст често остават недиагностицирани и нелекувани, което е свързано с риск от по-тежко протичане, усложнения, дезадаптация и последващи значителни финансови разходи в системите на здравеопазването, социалните грижи, образованието и на съдебната система.

Всичко гореизложено налага изготвянето на стандарт по специалността „Детска психиатрия“, който освен да регламентира минималните задължителни изисквания към осъществяването на дейността по тази специалност, следва същевременно да заложи и тенденциите за развитие на дейностите по детска психиатрия в България с оглед постигането на модерно и качествено обслужване на пациентите и техните семейства.

II. Цели на проекта на наредба.

С проекта на настоящия медицински стандарт се цели да се създаде правна регламентация на принципите, на критериите за извършването на медицинските дейности в обхвата на медицинската специалност „Детска психиатрия“, на изискванията към структурите, персонала, оборудването и дейността, чрез които да се гарантира едновременно достъпа на населението до медицинска помощ и качеството

на оказваната медицинска помощ в обхвата на тази медицинската специалност, при осигуряване защитата на правата на пациентите.

Основна цел на разработения стандарт е да осигури нормативна рамка, която да регламентира организацията и осъществяването на дейностите в обхвата на специалността, съобразно изискванията на съвременната медицинска практика и развитието на здравната система в Република България.

Основната цел на стандарта включва постигане на:

1. Подобряване на диагностиката, лечението и проследяването на психичните разстройства при лица от 0 до 18-годишна възраст.
2. Стимулиране на създаването на нови структури в страната и подобряване на достъпа до психиатрични грижи на лица от 0 до 18-годишна възраст.
3. Гарантиране на качеството на психиатричната помощ за лица от 0 до 18-годишна възраст.
4. Улесняване на планирането и стратегическо развитие на детската психиатрия в национален план.

В проекта за стандарт са описани дейностите по детска психиатрия, които се извършват в лечебните заведения, изискванията към материалната база и персонала необходими за осигуряване на необходимото качество на дейностите.

В проекта на стандарт са описани дейностите по детска психиатрия осъществявани от лекарите детски психиатри, които включват: планирани консултации, спешни консултации, кризисни интервенции, назначаване на допълнителни изследвания и консултации, съветване на родители, психообучение на родители и деца, назначаване и водене на психиатрична медикаментозна терапия, насочване за и/или водене на психотерапия, консултиране (методическа помощ) на други медицински специалисти и експертна дейност.

С проекта на медицински стандарт се предвижда възможност за осъществяване на дейностите по специалността “Детска психиатрия“ в лечебни заведения за извънболнична медицинска помощ, лечебни заведения за болнична медицинска помощ и в други лечебни заведения. В тази връзка са регламентирани изискванията към структурите, персонала, оборудването и дейността по медицинската специалност “Детска психиатрия“ в различните видове лечебни заведения. В стандарта са разписани минималните изисквания към оборудването и човешките ресурси в лечебните заведения, които осъществяват дейност по медицинската специалност „Детска психиатрия“, като по този начин се цели да се гарантира качествено изпълнение на дейностите, предвидени да се извършват в съответните структури, посредством

минимално административно регулиране. Съобразно тежестта и сложността на извършваната дейност, структурите е необходимо да разполагат с определен брой специалисти със съответната професионална квалификация и компетентност, да отговарят на определени здравни изисквания, да разполагат със специално оборудвани помещения, както и с други звена, необходими за осъществяване на комплексен и мултидисциплинарен подход при диагностиката и лечението на пациентите. С изпълнението на тези изисквания се цели да се гарантира качеството и сигурността на лечението и съответно здравето и живота на пациентите.

В проекта на медицински стандарт по „Детска психиатрия“ се очертава обхвата на дейностите по профилактика, ранна диагностика, лечение и проследяване на пациенти от 0 до 18 - годишна възраст с психични разстройства. Ранната диагностика на психичните разстройства в детската възраст е от особено голямо значение за терапевтичните интервенции и прогнозата за развитието им. По тази причина в проекта за стандарт се обръща особено внимание на скрининга и ранната диагностика с цел превенция на късните последици от психичните разстройства.

В проекта на стандарт са изброени и описани дейностите свързани с интердисциплинарното сътрудничество между лекарите с призната специалност по „Детска психиатрия“ и тези притежаващи други медицински специалности, като: „Психиатрия“, „Педиатрия“, „Обща медицина“, „Детска неврология“ и др. Това се налага с цел постигането на комплексно обслужване на пациентите и техните семейства. Много често пациентите попадат в обсега на други медицински специалисти, които ги насочват към детски психиатър, след което лекарите-специалисти от различни области е нужно да си сътрудничат в хода на диагностично-лечебния процес.

В проекта за стандарт ясно и точно са разписани специалистите, които извършват дейности в областта на детската психиатрия, както и необходимата степен на тяхната квалификация. Водещи специалисти са лекарите с призната специалност по „Детска психиатрия“.

Необходимостта от работа в екип с цел ефективно и пълноценно обслужване на пациентите е ясно и точно отбелязана в проекта за стандарт, като е изрично посочено, че в екипите се включват специалисти по здравни грижи, психолози и други специалисти, които по преценка на детския психиатър могат да участват в лечебния процес.

В проекта на стандарт е подчертана ролята на общопрактикуващите лекари за ранното откриване на признаци на разстройства на психичното развитие (разстройства

от аутистичния спектър и други разстройства на психичното развитие) при пациенти от 0 до 18 години с разстройство на поведението и хиперкинетично разстройство, емоционални (тревожни и депресивни) разстройства. Изрично е посочено, че при констатирани признаци общопрактикуващите лекари насочват пациентите към детски психиатър.

Детайлно в проекта за стандарт са специфицирани изискванията за осъществяване на дейностите по детска психиатрия в извънболничната и болничната медицинска помощ по отношение на материалната база и медицинския и немедицински персонал, като са разписани количествени и качествени критерии за оценка на дейността.

III. Финансови и други средства, необходими за прилагането на новата уредба.

1. Проектът на стандарт, като цяло, до голяма степен е адаптиран към вече постигнатото развитие на дейността по медицинската специалност „Детска психиатрия“ в Република България. Това означава, че за съществуващите лечебни заведения, които осъществяват дейност по медицинската специалност „Детска психиатрия“ няма да са необходими значителни допълнителни инвестиции за привеждането им в съответствие с новата нормативна уредба.

2. По отношение на необходимите финансови средства за осигуряване на минималния брой персонал, съгласно изискванията на настоящия проект на наредба, следва да се има предвид, че въпреки, че се въвеждат изисквания за обезпеченост на клиниките/отделенията по детска психиатрия от второ и трето ниво с лекари, те все пак са в съответствие с наличната осигуреност с персонал, тъй като в почти всички случаи осъществяването на дейността по детска психиатрия се реализира в лечебни заведения, които разполагат с необходимия брой лекари. Единствено, ако фактическата ситуация в структурите по „Детска психиатрия“ от второ и трето ниво на компетентност към момента на влизане в сила на новия стандарт е такава, че не са покрити изискванията за щата по отношение на минималния брой лекари, ще е необходимо да се предвиди финансовото им обезпечаване със заплати.

В тази връзка следва да се има предвид, че всяко лечебно заведение (търговско дружество) самостоятелно определя размера на възнагражденията на служителите, при съобразяване с минималния месечен размер на осигурителния доход за съответната икономическа дейност и квалификационна група професии, определен със Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за съответната календарна година. В тази връзка, определения към момента на изготвяне на проекта минимален месечен

размер на осигурителния доход за лекарите и специалистите по здравни грижи, работещи в болница, е както следва: за началник-клиника/началник-отделение – 1103 лв., за лекар – 987 лв.

С проекта на стандарт по детска психиатрия не се създават нови регулаторни режими и не се засягат съществуващи режими и услуги. Допълнителна административна тежест за лечебните заведения ще е налице във връзка с определянето на нива на компетентност на структурите по детска психиатрия (респективно издаването на нови разрешения за лечебна дейност).

Изготвянето и прилагането на новия стандарт не изисква промяна в съществуващите механизми за финансиране, като разходите за дейността ще продължат да се покриват от Министерството на здравеопазването и НЗОК. Извън финансовите средства, с които да бъдат осигурени, в това число и необходимите човешки и материални ресурси, не са необходими други средства на лечебните заведения, за да осъществяват дейностите в областта на детската психиатрия.

IV. Очаквани резултати от прилагането, включително финансовите, ако има такива.

Прилагането на наредбата е свързано с осигуряването на достъп на пациентите до по-високо качество на медицинските дейности по детска психиатрия чрез прилагане на единни и обосновани принципи, правила и критерии за извършването на медицинските дейности в обхвата на медицинската специалност, както и чрез обективни качествени и количествени показатели за оценка на качеството на извършваната медицинска дейност. Създаването на правна регламентация на изискванията към структурите, персонала, оборудването и дейността по медицинската специалност „Детска психиатрия“ ще гарантира достатъчна по обем и качество медицинска услуга с произтичащите от това по-добри резултати за здравето на пациентите и защита на техните права.

Очакваните резултати от приемането на проекта на наредба са:

1. По-добра и навременна грижа, предоставяна в най-малко рестриктивна среда, близо до дома на пациента и с активното включване на родителите.
2. Разширяване на възможностите за работа в мултидисциплинарен екип във всички форми на обслужване.
3. Подобро междудисциплинарно сътрудничество, което става все по-важно в областта на детското психично здраве и детската психиатрия.

4. Административна яснота при работата на специалистите и тяхната комуникация.

Изготвянето и прилагането на медицински стандарт по специалност „Детска психиатрия“ ще бъде значима стъпка към подобряване на детското психично здраве в България и отговаря на добрите международни практики.

V. Анализ за съответствие на проекта на наредба с правото на Европейския съюз.

След извършен анализ за съответствие с европейското право се установи, че обществените отношения, предмет на проекта за този стандарт, не са регламентирани в европейското законодателство. Уредбата на обществените отношения, които са предмет на медицинския стандарт, е въпрос на национално решение и е от компетентността на отделните държави-членки. Това произтича от разпоредбата на чл. 168, параграф 7 от Договора за функциониране на Европейския съюз, която предвижда изключителна компетентност на държавите-членки по определяне на здравната им политика и организирането и предоставянето на здравни услуги и медицински грижи.

На основание чл. 26 от Закона за нормативните актове проектът на наредба и мотивите към него ще бъдат публикувани за обществено обсъждане на интернет страницата на Министерството на здравеопазването и на Портала за обществени консултации за срок от 30 дни.